

230716 YOLO. Genieten volgens Prediker

Een rijke dwaze man (naar Lucas 11:13-21)

Hoe veel zit er in jouw spaarpot? Waar spaar je het voor? Wat wil jij met je geld doen? Iets leuks voor jezelf, of misschien wil je er wel een cadeautje voor iemand anders mee kopen. Of ga je er iets leuks mee doen deze vakantie? Als ik al mijn geld zo bij elkaar heb in een potje dan voel ik mij best rijk. Jezus vertelt een verhaal over een best rijke man. Iemand die alles opgepot had. Luister maar.....

Er was eens een boer. Hij had hard gewerkt op zijn boerderij en steeds meer land gekocht. Maar nu heeft hij zo veel land dat zijn schuren te klein zijn geworden om al het graan van zijn land in te bewaren. Wat moet ik nou toch doen? Ik heb geen plek meer in mijn schuur voor al dit graan! Het zit al helemaal vol.

Ik weet het al! Ik bouw gewoon grotere, hogere schuren, dan is er weer genoeg plek! En dan als mijn grote schuren helemaal vol zitten dan zeg ik tegen mijzelf: dat heb je goed gedaan! Je hebt er hard voor gewerkt, maar nu ben je rijk en mag je uitrusten en lekker eten en drinken en feestvieren. Hij wrijft eens in zijn handen. Dat heb ik goed bedacht. Hij heeft er nu al zin in!

God ziet wat deze man allemaal doet. Hij schudt zijn hoofd. Dwaze man! Je hebt er helemaal niets van begrepen. Je hebt zo veel verzameld, maar je hebt er niet van genoten en je hebt het met niemand gedeeld.

Nu is het te laat, want vannacht zul je sterven. Wat heb je er dan aan alle schatten die je hebt verzameld? Zo gebeurt het de man sterft en heeft niets meer aan zijn grote schuren vol graan. Jezus kijkt de kring mensen rond en zegt: Dit gebeurt er met mensen die rijk willen worden voor zichzelf en God niet belangrijk vinden. Je bent wel rijk! Maar je kunt niet echt genieten van wat God je geeft. Je wilt het vasthouden, niet delen met anderen. 'Het is van mij', zeg je dan. 'Kom niet aan mijn centen.' Dan zegt God, man wat ben jij eigenlijk arm!

Als je veel krijgt, zeg dan: dank je wel tegen God en gebruik wat Hij je geeft. Gebruik het maar op de goede manier. Je mag ervan genieten en je mag delen met anderen. Dat wil Hij graag. Als je dat kunt, dan ben je pas echt rijk!

Bijbellezing Prediker 2: 1, 10-11; 9:7-9; 11:7-12: 1, 12

Yolo. Genieten volgens Prediker



Kom maar mee. Trek die hermelijnen jas maar aan, die daar hangt. Zet die gouden kroon met juwelen maar op je hoofd. Voel je maar Salomo. Kijk eens. Koning ben je; of Koningin. Van Jeruzalem. Je bent nieuwsgierig, ontdekkend. Nou onderzoek de dingen maar, en behoud het goede. Je bent onmetelijk rijk; je bent onmetelijk wijs. Zeg het maar met Prediker tegen jezelf: 'Kom, laat ik proberen de genoegens van het leven te smaken en te genieten van het goede.'

Weet je wat. Ik begin met plezier. Lachen, blij zijn, vrij zijn. Laat ik er maar een glas goede wijn bij nemen. Of misschien een joint, een lijntje. Zolang ik mijn verstand er maar bij houdt. Wat is het beste dat je kunt doen. YOLO. Je leeft maar één keer.

Kijk eens wat ik heb bereikt: Huizen, wijngaarden, tuinen en boomgaarden. Fruit. Parken met waterpartijen. Vernuftige watergeefsystemen.

Kijk eens wat een personeel ik aan mezelf heb gebonden. Zelfs hun kinderen staan in mijn dienst.

Kijk eens naar mijn stallen: Mega.

Kom maar mee. Laat ik je mijn kluis zien. Afgeladen vol met goud en zilver, met kunst en waardepapieren. Allemaal van mij.

Volg mij maar naar de feestzaal. Wat een bar. Wat een band. De top van de wereld speelt en zingt hier. En de drank, het eten, het kan niet overvloediger. Eindeloos, toch. Het is niet uit de lucht komen vallen. Ik heb er hard voor gewerkt. Ik heb er voor gezwoegd.

Prediker voert ons mee. De wereld van koning Salomo in. Niets hoefde hij zichzelf te ontzeggen. Alles lag binnen handbereik. Het is alsof je Putins paleis ziet. Of de rijkdom van een andere alleenheerser. Hun onmetelijke rijkdom. Niets ontzeggende en niets ontziende rijkdom.

Prediker kijkt nog nauwkeuriger door de ogen van Salomo. Met aandacht. Naar het werk van zijn handen. Alles is vluchtig. Zonder voordeel. Hij kijkt vol aandacht naar de wijsheid. Wat maakt het uit of je wijs bent of dwaas. Na je dood wordt je toch vergeten.

Het leven is zinloos, dus geniet maar. YOLO. Is dat de conclusie? Wij willen hoofdstuk 2 begrijpen in het licht van hoofdstuk 11: 9 Geniet dus, beste vriend, van je jonge jaren, haal je hart op aan de dagen van je jeugd. Volg de wegen die je hart wil gaan, gun je ogen wat ze wensen. En behoud bij alles wat je doet dat God je aan het oordeel onderwerpt.

In andere vertalingen staat in plaats van en, maar. Dat kan allebei; de context bepaalt de keuze. Er gebeurt hier iets opmerkelijks als we kiezen voor het woord 'en'. Dan staat er kort gezegd volg de wegen van je hart en besef dat God oordeelt. Als je het zo vertaalt, staan de twee aanbevelingen naast elkaar. In plaats van nu genieten en later de beoordeling. Laten we deze wijze van vertalen als uitgangspunt vasthouden.



1. Het goede ervaren.

Prediker wijst helemaal niet naar zichzelf, maar naar zijn bron, de Herder wijst. Het begin van de wijsheid is ontzag voor God. God heeft alle dingen in de tijd een goede plaats gegeven. Prediker die tegenover het lucht en leegte dat ons bestaan kenschetst Gods werk neerzet. Alles wat er gebeurt heeft Hij op de juiste plek gezet. Dat wil niet zeggen dat God alles wat gebeurt voortreffelijk vindt; er mee in zijn sas in. Het begin van wijsheid is ontzag voor God en leven naar zijn geboden. Dat blijft het uitgangspunt.

Prediker begint een onderzoek. Een empirisch onderzoek. Hij wil conclusies trekken uit de ervaring die hij opdoet. Ook in de tijd van Prediker werden op basis van de wijsheidsinzichten, van het filosofisch gedachtegoed grote aanspraken gemaakt. Het onderzoek van prediker kenmerkt zich door erkenning van de beperktheid van het inzicht.

Zijn eerste onderzoek richt zich op het genieten van wijn. Op andere plaatsen wordt het je bedrinken, je bezatten als dwaasheid benoemd. In zo'n kader kun je zeggen dat Prediker hier de dwaasheid onderzoekt. Wijn staat hier voor algemeen levensgenot. Genieten van wat je hebt. Je rijkdom, je overvloed, overdadige maaltijden en rijkelijk veel drank en niet te vergeten de erotiek. Ook die heeft een plek in Predikers onderzoek. Toch trekt Prediker als onderzoeker een grens. Hij wil bij zijn zinnen

blijven. Hij geeft zich niet willoos over aan de genietingen; hij wordt er geen slaaf van. Hij houdt de regie!

Het vervolgonderzoek richt zich op wijsheid en dwaasheid. Een soort vergelijkend onderzoek. Vanuit het lot bezien heeft de wijsheid niets voor op de dwaasheid. Wat als je wijs bent en goed? Aan het eind van de rit sterf je en wat gebeurt er dan met je gedachtengoed? Je wordt vergeten. Wat is het verschil met een dwaas leven. Je eindigt gelijk. Prediker gebruikt beelden die hij tegenover elkaar zet: wijs tegenover dwaas, licht tegenover duisternis en zien tegenover tasten. Het maakt niet uit: de dood nivelleert.

Hij vergelijkt wijsheid en dwaasheid ook vanuit de arbeid. Hetzelfde mechanisme wordt zichtbaar. Alle opbrengst van jou gezoeg en gezweet. Je laat het na aan de volgende generatie. En is jouw opvolger een dwaas, dan heeft al je wijsheid en arbeid slechts de dwaasheid gediend. Het is wat we zien in de huidige maatschappij. Hebben we geleerd van een tweede wereldoorlog? Dezelfde sentimenten van voor de tweede wereldoorlog vieren nu weer hoogtij. Met antisemitisme als treurig voorbeeld. Maar ook het domweg volgen van de grootste praatjesmakers, de zelfgerichtheid. Wat is er over van de geleerde lessen van de tijd?

In zijn eerste conclusies leert prediker dat genieten mag. Dat genieten een gave is. Iets wat van God komt. Wat dat betreft sluit het aan bij het systeem dat wijze arbeid succes en beloning oplevert. Prediker zegt: consumeer dat succes met een gerust hart. Wat komt dat dicht bij het verhaal van de rijke boer van Jezus. Grotere schuren, meer voorraad. Want later, later dan kan ik daarvan genieten. Is dit niet wat we tegen elkaar zeggen: straks als we met pensioen gaan dan; als de kinderen uit de deur zijn, dan...., als, dan. Eerst binnenharken dan genieten.

Wij hebben dus de neiging om het zwoegen voorop te zetten. Ga eerst maar hard werken, geld verdienen, flink sparen. Dan komt er een moment waarop je kan rentenieren. Maar dat is niet de lijn van God. Van alles wat God geeft – dat is wat anders dan dat je het neemt, dat je graait, mag je genieten. Omdat genieten niet betekent dat je je eindeloos te buiten gaat, dat je je kapot amuseert. Genieten in Bijbels opzicht is het goede ervaren. God geeft en je mag daar het goede van ervaren. Ik weet niet, of het opgefallen is, maar de wijsheidsboeken uit de bijbel leggen regelmatig het verband met de schepping. Zo ook Prediker. Prediker redeneert vanuit Genesis.

Alleen al dat woord zwoegen. Het voert je in dachten terug naar Genesis. Die pijnlijke ontmoeting tussen God en Adam. Adam die wegduikt voor God; de meest gekopieerde bezigheid van de mensheid. God die de mens aanspreekt: in het zweet zul je je brood verdienen. Zwoegen zul je. De glans van het genieten van de eerste eeuw is eraf. In hoofdstuk 11 komt dat terugkijken naar de schepping tot een climax. Tot een opkijken naar de schepper. Gedenk je Schepper.



2. God oordeelt

Daarom is het mooi om te zien dat de tekst van vandaag niet de dingen tegenover elkaar zet, maar naast elkaar. Jongmens geniet van je jeugd en denk eraan dat God ziet wat je doet. Geen opgeheven wijsvingertje, maar twee naast elkaar bestaande dingen. Genieten en het God naar zijn zin maken. Hier wordt het beeld van een moraliserend geloof aan diggelen geslagen. Zo van God houdt een boekje met je goede en slechte daden bij en zal dan wel oordelen. Nee, Gods oordeel is hier: Mijn zoon, mijn dochter: dit gaf ik je. Wat heb je ermee gedaan.

Dan wordt genieten: het goede ervaren. Opnieuw Genesis. God genoot van iedere stap in zijn schepping. Het is goed. Het is tof. Daarom ligt het goede ervaren dicht bij de Bijbelse betekenis van genieten. Je hoeft niet in het verleden te leven, je hoeft niet alles naar de toekomst te schuiven. Geniet van wat God je iedere dag geeft. Je bidt toch om dagelijks brood. Nu, geniet daar ook van. God geeft het je. Dat maakt dat je werken en je genieten nooit egoïstisch gericht is. Je krijgt het immers uit de hand van de Schepper. Wellicht denk je nu: dit is een uitnodiging voor overconsumptie: Eindeloos genieten en de oren dichtstoppen voor de waarheid. Ja je hebt gelijk: dat consumptiegedrag is niets anders dan het verslinden van de ander. Overmatig drankgebruik gaat ten koste van de ander. Losbandig gedrag heeft niets met liefde te maken, maar verwoest het leven anderen. Zelfs het kijken naar dat spannende seksfilmpje ondersteunt het misbruik dat er achter zit. Een decadente levensstijl veroorzaakt ontbossing en klimaatsverandering

Je kunt je afvragen wat het leven biedt? Want alles heeft zijn tijd. Besef: het leven wordt gedragen door God. Als Hij je het goede laat genieten, neem dan de tijd om te genieten. Als Hij je rouw te verwerken geeft, neem dan ook de tijd om te rouwen. Prediker spreekt in de tekst de jongeling aan. Dat is ruimer dan wij het nemen. Dat gaat over mensen die nog in de kracht van hun leven zijn, die nog ondernemend zijn. Hij spreekt als de oude wijze tegen zijn leerling. Mijn zoon. Dat wil niet zeggen dat oudere mensen hier geen boodschap aan hebben. Integendeel. Prediker leert ons een passende houding voor iedere gelovige. Jong en oud. Denk aan je Schepper, voor dat je niet meer aan Hem wilt denken. Als je God naar de toekomst wilt schuiven. Zo van: later, dan ga ik wel geloven, dan ga ik echt meedoen, nu eerst genieten, dan kon die toekomst weleens nooit komen. Je erkent dan niet dat het God is die je laat genieten.

Misschien ga je in de komende weken op vakantie. Of genieten van een periode van rust die God je heeft gegeven. Ga dan met God. Hij geniet met jou. Vakantie betekent niet dat God op vakantie is. Dat je even kan ophouden met bidden. Even rust van het gehijg van de kerk. God wil dat je hem meeneemt. Dat betekent dat je niet alleen je Bijbel meeneemt, maar dat je 'm ook opendoet. Er uit leest. Gedenk je Schepper tijdens je vakantiedagen. Geniet van wat Hij je geeft. Wees tevreden met wat Hij geeft.

Ja, geniet van wat God geeft, maar trek het hem niet uit de handen. Geniet met God samen, Amen

